

ВІСНИК

**ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

№ 9 (220)

2011

2011 травень № 9 (220)

ВІСНИК

ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Частина III

Заснований у лютому 1997 року (27)
Свідоцтво про реєстрацію:
серія КВ № 14441-3412ПР,
видане Міністерством юстиції України 14.08.2008 р.

Збірник наукових праць внесено
до переліку наукових фахових видань України
(філологічні науки)

Постанова президії ВАК України
від 18.11.2009 р. № 1-05/5

Рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради
Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка
(протокол № 10 від 29 квітня 2011 року)

Виходить двічі на місяць

Засновник і видавець –
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор – доктор педагогічних наук, професор **Курило В. С.**

Заступники головного редактора –

доктор педагогічних наук, професор **Савченко С. В.**

Випускаючі редактори –

доктор історичних наук, професор **Бур'ян М. С.,**

доктор медичних наук, професор **Виноградов О. А.,**

доктор філологічних наук, професор **Галич О. А.,**

доктор педагогічних наук, професор **Горошкіна О. М.,**

доктор сільськогосподарських наук, професор **Конопля М. І.,**

доктор філологічних наук, професор **Синельникова Л. М.,**

доктор педагогічних наук, професор **Харченко С. Я.**

Редакційна колегія серії «Філологічні науки»:

доктор філологічних наук, професор **Єрмоленко С. Я.,**

доктор філологічних наук, професор **Загнітко А. П.,**

доктор філологічних наук, професор **Коваль В. І.,**

доктор філологічних наук, професор **Лисиченко Л. А.,**

доктор філологічних наук, професор **Мокієнко В. М.,**

доктор філологічних наук, професор **Синельникова Л. М.,**

доктор філологічних наук, професор **Глуховцева К. Д.,**

кандидат філологічних наук, доцент **Леснова В. В.**

РЕДАКЦІЙНІ ВИМОГИ

до технічного оформлення статей

Редакція «Вісника» приймає статті обсягом 4 – 5 сторінок через 1 інтервал, повністю підготовлених до друку. Статті подаються надрукованими на папері в одному примірнику з додатком диска. Набір тексту здійснюється у форматі Microsoft Word (*.doc, *.rtf) шрифтом № 12 (Times New Roman) на папері формату А-4; усі поля (верхнє, нижнє, правє й лівє) — 3,8 см; верхній колонтитул — 1,25 см, нижній — 3,2 см.

У верхньому колонтитулі зазначається: Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка № ** (***) , 2011.

Інформація про УДК розташовується у верхньому лівому кутку без відступів (шрифт нежирний). Ініціали і прізвище автора вказуються в лівому верхньому кутку (через рядок від УДК) з відступом 1,5 см (відступ першого рядка), шрифт жирний. Назва статті друкується через рядок великими літерами (шрифт жирний).

Зміст статті викладається за планом: постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями; аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання цієї проблеми та на які спирається автор; виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується ця стаття; формулювання цілей статті (постановка завдання); виклад основного матеріалу дослідження з певним обґрунтуванням отриманих наукових результатів; висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Усі перелічені елементи повинні бути стилістично представлені в тексті, але графічно виділяти їх не треба.

Посилання на цитовані джерела подаються в квадратних дужках після цитати. Перша цифра — номер джерела в списку літератури, який додається до статті, друга — номер сторінки, наприклад: [1, с. 21] або [1, с. 21; 2, с. 13–14]. Бібліографія і при необхідності примітки подаються в кінці статті після слова „Література” або після слів „Література і примітки” (без двокрапки) у порядку цитування й оформляються відповідно до загальноприйнятих бібліографічних вимог. Бібліографічні джерела подаються підряд, без відокремлення абзацем; ім'я автора праці (або перше слово її назви) виділяється жирним шрифтом.

Статтю закінчують 3 анотації обсягом 3 – 4 рядків українською, російською та англійською мовами із зазначенням прізвища, ім'я та по-батькові автора, назви статті та ключовими словами (3 – 5 термінів).

Стаття повинна супроводжуватися рецензією провідного фахівця (доктора, професора).

На окремому аркуші подається довідка про автора (прізвище, ім'я, по батькові; місце роботи, посада, звання, учений ступінь; адреса навчального закладу, кафедри; домашня адреса; номери телефонів (службовий, домашній, мобільний)).

ЗМІСТ

ЛІНГВІСТИЧНА ТЕОРІЯ

1.	Борзілова К. С. Труднощі при перекладі модальних дієслів.....	5
2.	Бершак Н. О. Особливості перекладу англомовної реклами косметики.....	10
3.	Bunina L. N. Communicative significance of gestures in chinese and european cultures	15
4.	Гавріш А. С. Роль соціокультурного компоненту у викладанні іноземної мови: постановка проблеми.....	23
5.	Zaika A. Yu. Speech competence as a means of communication.....	28
6.	Максимова К. О. Класифікація антонімів у арабській мові.....	35
7.	Мільченко О. С. Категорії ввічливості в сучасній японській мові.....	40
8.	Михайліченко Ю. В. До питання про механізм утворення англомовних неологізмів та їх адекватний переклад.....	45
9.	Юрченко А. В. Фразеологічні одиниці англійської мови, які мають у своїй семантичній структурі числівник.....	50

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ

10.	Батальщикова Е. Ю. Формування рефлексивної позиції в процесі викладання іноземних мов.....	56
11.	Васильєва О. В. Опорні схеми у навчанні молодших школярів граматиці англійської мови.....	61
12.	Гладиш Т. С. Комунікативний підхід до вивчення англійської мови у вітчизняних загальноосвітніх школах.....	68
13.	Котлярова О. О. Особливості використання методу проєктів для контролю самостійної роботи студентів з іноземної мови....	73
14.	Коченко Ю. С. Використання текстового пісенного матеріалу на уроках англійської мови.....	79
15.	Кушнарєва М. В. Загальна характеристика англомовної граматичної компетенції учнів початкової школи.....	84
16.	Можаєва К. О. Полікультурний підхід до вивчення іноземних мов.....	89
17.	Мацько Д. С. Алгоритм як засіб навчання майбутніх учителів англійської мови початкової школи форм пасивного стану англійської мови.....	95
18.	Нестерова К. М. Робота над англомовними художніми текстами у старших класах середньої школи.....	101
19.	Melike Bahar TIKE TETİK, Ugur TETİK Creating quality culture.....	105
20.	Попроцька О. В. Лінгвокраїнознавчий підхід до вивчення іноземної мови у вітчизняній школі.....	111

21.	Сперанська-Скарга М. А. Факультативні засоби формування мотиваційного компоненту професійного іміджу майбутніх філологів.....	116
22.	Ткачова О. О., Яловенко С. М. Використання прислів'їв та приказок при вивченні англійської мови.....	122
23.	Fedicheva N. V. The art of questioning.....	127
24.	Фоміна А. В. Методи і форми інтерактивного навчання англійської мови.....	133
25.	Фуклева Г. О. Психолого-педагогічні умови адаптації студентів до навчання в системі післядипломної освіти.....	138
26.	Шепітько К. Л. Значення невербальних засобів спілкування у процесі навчання іноземної мови.....	144

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

27.	Баранова О. А. Периодизация творчества А. С. Пушкина.....	149
28.	Ефанова В. В. Образ детектива в рассказах о Шерлоке Холмсе.....	155
29.	Попкова Ю. В. «Древняя история», обработанная Н. А. Тэффи.....	160
30.	Юган Н. Л. Публицистика В. И. Даля оренбургского периода....	166
	Відомості про авторів	178

4. Холодович А. А. Грамматические категории уважительности в современном японском языке. Сборник «Японское языкознание» / А. А. Холодович – М., 1979. **5. Федоренко Н. Т.** Японские записи / Н. Т. Федоренко – М. : Сов. писатель, 1966. – 496 с. **6. Якобсон Р. О.** Избранные работы / Р. О. Якобсон. – М. : Прогресс, 1985. – 460 с. **7. Ide Sachiko** Japanese Sociolinguistics' Politeness and Women Language / Ide Sachiko. – *Lingua*. Vol. 57. No 2-4, 1982. – p. 357-385.

Мільченко О. С. Категорії ввічливості в сучасній японській мові.

У статті аналізуються категорії ввічливості в сучасній японській мові, а також основні функції і галузі вживання кейго.

Ключові слова: національний характер, кейго, сонкейго, кендзё:го, нейтрально-ввічливі форми, уті, сото, категорія адресива, категорія гоноратива.

Мильченко О. С. Категории вежливости в современном японском языке.

В статье анализируются категории вежливости в современном японском языке, а также основные функции и сферы употребления кэйго.

Ключевые слова: национальный характер, кэйго, сонкэйго, кэндзё:го, нейтрально-вежливые формы, ути, сото, категория адресива, категория гоноратива.

Milchenko O. S. Categories of politeness in modern Japanese.

This article analyzes categories of politeness in modern Japanese, and also basic functions and spheres of the use of keigo.

Key words: national character, keigo, sonkeigo, kenjougo, neutrally-polite forms, uchi, soto, addressee honorific, referent honorific.

УДК 811.111'373.43:81'25

Ю. В. Михайліченко

**ДО ПИТАННЯ ПРО МЕХАНІЗМ УТВОРЕННЯ
АНГЛОМОВНИХ НЕОЛОГІЗМІВ ТА ЇХ АДЕКВАТНИЙ
ПЕРЕКЛАД**

Кожна мова перебуває в стані перманентного розвитку. Причому періоди її тривалого еволюційного розвитку часом змінюються на більш інтенсивні, близькі до революційних. Люди живуть у світі, якій постійно удосконалюється, тому динамічно збагачують і адаптують мову спілкування до реалій буття, пристосовуючи її для підвищення ефективності комунікаційних процесів, чіткої ідентифікації та класифікації нових предметів, явищ і ситуацій.

Останнім часом, у зв'язку з бурхливим розвитком комп'ютерних технологій і вдосконаленням глобальної комп'ютерної мережі Інтернет, в англomовних країнах активно триває процес утворення нових слів.

Неологізми (від грець. *neos* – „новий”, *logos* – „слово”) з'являються в мові, по-перше, як власне новотворення — шляхом словотворення на основі наявних у даній мові морфем, переосмислення слова та лексикалізації словосполучення, по-друге, як відносні новотворення — внаслідок запозичення мовних одиниць з інших мов та переходу їх до загальнонародної мови з вузько спеціалізованих сфер.

Метою даної статті є розгляд деяких аспектів формування й особливостей підходу до найбільш адекватного перекладу неологізмів, насамперед, англomовних абревіатур та інших скорочень.

Актуальність теми визначається, з одного боку, зростаючою роллю неологізмів у збагаченні словникової бази англійської мови, з іншого – гострою потребою пошуку шляхів найбільш адекватного тлумачення їх сутності та способів перекладу або ж передачі українською мовою. Переклад скорочень та абревіатур завжди був актуальною темою для вивчення, але протягом останніх десятиліть йому приділяється особлива увага. Саме цей аспект посідає значне місце серед актуальних проблем сучасної вітчизняної лексикології, стає предметом досліджень науковців.

Проблеми скорочених лексичних одиниць як специфічного явища раціоналізації мовленнєвої діяльності та оптимізації мовотворчих процесів привертала увагу багатьох науковців, а саме: Д. Алексеевої, Є. Волошина, О. Медвідя, Р. Могилевського, В. Павлова, О. Палюха, Т. Пайлза, В. Ричкова, М. Сегалю, Л. Чумака, Л. Шеляховського та ін.

Загальновідомо, що скорочення слів є одним з найпоширеніших видів економії мовних ресурсів і має на меті максимальну компресію інформації на лексичному рівні. У результаті скорочення ціле замінюється частиною, що його репрезентує. Причому термінологія вузькоспеціальної лексики, в силу постійного її розвитку та поступового втрачання суто галузевого характеру, разом з переходом до побутово-розмовної та загальнолітературної мови залишається об'єктом досліджень вітчизняних мовознавців

В англomовних країнах останнім часом поширена практика лаконізації багатоскладових лексичних одиниць і фраз номінативного характеру. Це полегшує запам'ятовування довгих назв без потреби їх розгортання та пояснення. Механізми скорочення відіграють домінуючу роль у процесі утворення редукованих форм, які виконують функцію більш раціональних субститутів багатоскладових слів. Таки ж механізми діють при формуванні абревіатур (від лат. *abbreviatio* — скорочую) та акронімів (від грець. *ἄκρος* — „найвищий, крайній” та *ὄνομα* — „ім'я”), складноскорочених слів різного типу. Тож вважається, що в такий спосіб нова лексична одиниця не утворюється, а фактично виникає тільки

особлива її лаконічна форма, яка адекватно абсорбує в себе значення змісту всіх вихідних одиниць.

В англійській мові, питомі слова якої є переважно однодвоскладовими, особливо часто підлягають скороченню багатоскладові слова, тому складові аббревіатури (clippings) є також надзвичайно поширеним типом словотворення. При цьому може скорочуватися будь-яка частина слова. Тип скорочення, який передбачає збереження початкового складу слова при опущенні кінцевого, називається апокопою (від грець. апо - від, і korpein - різати) [1, с. 47].

У сучасній комп'ютерній термінології, наприклад, фахівці використовують значну кількість таких англомовних скорочень. Скорочення може складатися з двох компонентів: PIXEL (picture element), VOCODER (voice coder), трьох: CDI (Customer Data Integration), CMC (Computer-mediated Communication), CPC (cost-per-click), CRM (Customer Relationship Management), чотирьох: ІМНО (In My Humble Opinion), BWTP (Business Web Transaction Processing), OMAP (Open Multimedia Applications Protocol), або ж п'яти компонентів: EPROM – (Erasable Programmable Read-Only Memory), SWIFT (Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication). Скорочення, які складаються з п'яти компонентів, навіть у спеціалізованій літературі зустрічаються дуже рідко.

За визначенням скорочення є ширшим поняттям, ніж акронім або аббревіатура. Скорочення – це такий спосіб словотвору, сутність якого у відсіканні частини основи, що або збігається зі словом, або являє собою словосполучення, об'єднане загальним змістом. Скорочення прийнято класифікувати (за способом реалізації в мовленні) на лексичні й графічні. До лексичних відносять усічені слова (clipped or stump words) й акроніми (initial words or acronyms). Скорочуватися можуть будь-які фрагменти слова, незалежно від морфемних меж.

Абревіатура (від лат. abbreviatio – скорочую, стислий) – це складноскорочені слова, утворені шляхом аббревіації з перших літер або з інших частин слів, які входять до складу назви чи поняття та уживаються в усному мовленні та писемному написанні. Літерні (ініціальні) аббревіатури складаються з початкових літер, звукові — з початкових звуків, складові — з початкових складів кожного слова словосполучення. Крім того, існують також так звані мішані або складні аббревіатури, в яких органічно поєднані початкова частина першого слова і ціле друге, або ж початок першого слова та кінець останнього. Аббревіатури називають також акронімами [2, с. 324].

Щодо змісту дефініції „акронім” у фахівців існують різні погляди. За одними так називають будь-які слова, складені з перших букв чи частин слів у словосполученні, що скорочується, за іншими – лише такі, що вимовляються як цілісні слова, а не як послідовність назв букв.

Акроніми бувають декількох видів: звукові (створені з початкових слів базового словосполучення), буквено-звукові (утворені частково з назв початкових букв, частково з початкових звуків слів словосполучення), бекроніми (їх іноді застосовують у мнемоніці з метою полегшити запам'ятання вихідного слова) та рекурсивні (розшифрування яких, як правило, включає і саму аббревіатуру) [3, с. 211]. Саме тому у вітчизняних фахівців виникають суттєві проблеми при перекладі англомовних вузькоспеціалізованих текстів з використання неологізмів - скорочень.

Як свідчить практика, найбільш адекватна передача англомовних скорочень може здійснюватись таким чином:

повним запозиченням англійського скорочення і відображенням латинськими літерами. Такий засіб широко використовується для передачі номенклатурних позначень. Наприклад, DVD – digital video disk (цифровий відеодиск), в українській мові може бути переданий як DVD;

транслітерацією. Наприклад, скорочення NATO (North Atlantic Treaty Organization) організація Північноатлантичного Договору українською мовою передається як НАТО;

транскрибуванням. Наприклад, скорочення VDS (Virtual Disk Service), служба віртуальних дисків або служба ВДС;

звуко-літерним транскрибуванням. Наприклад, аббревіатура BBC – British Broadcasting Corporation (Британська радіомовна корпорація) передається українською мовою як Бі-Бі-Сі;

перекладу та транскрибування. Наприклад, UNICODE (universal code – універсальне кодування) передається українською мовою як Юнікод;

перекладом повної форми і створенням на його основі відповідного українського скорочення. Цей спосіб полягає в перекладі кореляту англійського скорочення і створенні на базі перекладу відповідно до закономірностей української аббревіації нового скорочення в українській мові. Наприклад, LSI – (large scale integral - велика інтегральна схема) - ВІС.

шляхом експлікації або описового перекладу. Наприклад, CSMA/CA - Carrier Sense Multiple Access/collision Avoidance (колективний доступ за контролем носіїв інформації та вилученням конфліктів).

Але в деяких випадках переклад аббревіатур може значно ускладнюватися через те, що різні за змістом скорочення мають цілком ідентичне написання. Наприклад: DC (direct current) – постійний струм, DC (Direct Connect) - клієнт для мережі Direct Connect (пряме з'єднання), DC (District of Columbia) – Федеральний округ Колумбія (США); AM (air mail) – повітряна пошта, AM (Automated Mathematician) - одна з перших систем штучного інтелекту, AM (Associate Member) – член-кореспондент, AM (Aston Martin) – назва фірми, AM (Armenia) – Армения; BC (British Council), BC (Before Christ) - до народження

Христа, до нашої ери, BC (British Columbia) – Британська Колумбія, BC (basic calculator) — інтерактивний інтерпретатор тощо.

Під час перекладу таких абревіатур визначальним фактором, звичайно, може бути лише контекст оригіналу [4, с. 249].

Іноколи трапляється так, що те або інше скорочення є ще маловідомими неологізмами. У такому випадку перекладачу доцільно зробити декілька речей. Крім того, що необхідно подати скорочений переклад неологізму, треба також повністю розшифрувати його мовою першоджерела. Таке розшифрування може бути застосоване при першому вживанні скорочення, а саме скорочення необхідно взяти в дужки, щоб надалі у тексті вживати саме його, а не розшифрований варіант. Іноді скорочений переклад вживається при першому згадуванні, а його пояснення подається у виносці.

Широко вживаються також і неабревіатурні скорочення. Вони здебільшого складаються з перших літер скороченого слова і є його розмовним або ж офіційним письмовим варіантом. Наприклад, agri – agricultural, ass – assistant тощо. Такі скорочення, як правило, перекладаються повною лексичною одиницею.

Наведені вище приклади демонструють, що в сучасній англійській мові особливо часто підлягають скороченню багатоскладові лексичні одиниці і фрази номінативного характеру.

Механізм скорочень відіграє провідну роль у формотворенні редукованих варіантів існуючих у мові слів та фраз, тому одним із способів вирішення проблем, що виникають у практиків з правильним їх розшифруванням та передачею в мові перекладу, є складання і своєчасне поновлення тематичних англо-українських тлумачних словників. Адже існуючий в Інтернеті за адресою <http://www.homeenglish.ru/Abbreviation.htm> інтерактивний словник англійських скорочень та абревіатур дає відповіді далеко не на всі питання, які виникають при перекладі англійських текстів.

Здійснений нами теоретичний огляд показав, що найбільш розповсюдженим засобом перекладу абревіатур і скорочень, які вживаються у текстах публіцистичного стилю, за відомим англо-російським словником (за редакцією В.К. Мюллера) та за англо-українським словником (за загальною редакцією Є.І. Гороть) є експлікація, тобто повний переклад, при якому не лише розшифровується скорочення, але й дається його пояснення. Але такий підхід, підкреслимо, варто використовувати лише при перекладі суспільно-політичної літератури. Технічна і спеціалізована потребують особливого підходу.

Література

- 1.Верба Л.Г.** Порівняльна лексикологія англійської та української мов / Л.Г. Верба. – Вінниця : Нова книга, 2003. – 160 с.
- 2. Комиссаров В.Н.** Теория перевода (лингвистические аспекты) : учеб.

для ин-тов и фак. иностр. яз. / В. Н. Комиссаров. – М. : Высшая школа, 1990. – 253 с. **3. Лилова А. О.** Введение в общую теорию перевода / А. О. Лилова. – М. : Высшая школа, 1995. – 256 с. **4. Карабан В. І.** Посібник-довідник з перекладу англійської літератури на українську мову / В. І. Карабан. – К. : Політична думка, 1997. – 300 с.

Михайличенко Ю. В. До питання про механізм утворення англломовних неологізмів та їх адекватний переклад

Стаття присвячена теоретичному огляду основних механізмів формування англломовних неологізмів, скорочень і аббревіатур, показує можливі шляхи найбільш адекватного їхнього перекладу українською мовою.

Ключові слова: неологізм, аббревіатура, скорочення.

Михайличенко Ю. В. К вопросу о механизме образования англоязычных неологизмов и их адекватном переводе

Статья посвящена теоретическому обзору основных механизмов формирования англоязычных неологизмов, сокращений и аббревиатур, показывает возможные пути наиболее адекватного их перевода на украинский язык.

Ключевые слова: неологизм, аббревиатура, сокращение.

Mykhailichenko Y. V. To a question on the mechanism of formation of English-speaking neologisms and their adequate translation

Article is devoted to the theoretical review of the basic mechanisms of formation of English-speaking neologisms, reductions and abbreviations, shows possible ways of their most adequate translation into the Ukrainian language.

Key words: a neologism, an abbreviation, an abridgement.

УДК 811.111'373.7:81'367.627

А. В. Юрченко

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ, ЯКІ МАЮТЬ У СВОЇЙ СЕМАНТИЧНІЙ СТРУКТУРІ ЧИСЛІВНИК

Англійська мова має багатовікову історію. У процесі розвитку у ній накопичувалися велика кількість слів та сталих словосполучень, які дозволяли прикрашати та емоційно забарвлювати вислів. Саме так виник такий прошарок у мові, як фразеологія. Знання іноземної мови на високому рівні неможливе без вивчення фразеологічних зворотів, які становлять певні труднощі при опануванні іноземною мовою, тому що сума компонентів фразеологічного звороту не складає загального сенсу